

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת תזריע, א' ניסן התשע"ו

מדיניות נומיטרית אחראית

בבתים רבים נוהגים לאכול דגים בסעודת שבת. עדות מעניינת מופיעה במאה ה-17 בדברי הרב מנחם מנדל קורכמל שהיה מגדולי הדור במזרח אירופה. הרב קורכמל (שו"ת צמח צדק סי' כח) מספר כי סוחריו הדגים באזור מורביה ניצלו לרעה את הביקוש הגדול לדגים מצד יהודים בערב שבת, והחליטו להפקיע מחירים. בתגובה מנהיגי הציבור היהודי החליטו על חרם יזום האוסר על כל יהודי, כולל העשירים, לקנות דגים במשך חודשיים. הרב קורכמל נתן גיבוי הלכתי לתקנה הציבורית כדי שהחרם יוביל לירידת מחירים.

בפסיקתו הסתמך הרב על תקדים היסטורי. בפרשתנו מובא הדין כי יולדת חייבת להביא לבית המקדש קרבן שני תורים או שני בני יונה, המכונים "קני יולדת". אישה שלא הביאה קרבן עד ללידתה הבאה, חייבת להביא קרבן כמספר לידותיה. לעתים קרה שילדות המתינו עם הקרבנות עד לאחר כמה לידות, וכך אירע שהיו צריכות להביא כמה קרבנות בבת אחת. במשנה (כריתות א, ז), מסופר שפעם אירע שבשל הביקוש הרב לקרבנות מצד היולדות האמירו המחירים עד שעלות מחירי קניי היולדות בירושלים הגיע לדינר זהב, ולא יכלו יולדות עניות להביא את קרבן להיטהר. בתגובה התערב ר' שמעון בן גמליאל, וכדי לגרום לירידת מחירים חידש חידוש הלכתי מופלג ל'הוראת שעה' ופטר את היולדת מהצורך להביא קורבן עבור כל לידה ולידה, והתיר ליולדת לפטור את עצמה בקורבן אחד עבור כל הלידות שלה. לפי המשנה, כתוצאה מכך, בתוך לילה ירד הביקוש, מה שהוביל, לנפילת מחירים ולהוזלה של עשרות אחוזים.

לעתים כאשר אנו רואים כיום את מחירי ההכשרים המהודרים, עולה בלב התהייה האם לא נדרש מאיתנו לנהוג בתקנתו של ר' שמעון בן גמליאל? הפקעת מחירים העסיקה את החברה מאז ומעולם. יש גישות שונות בשאלת מידת ההתערבות הממשלתית ושאלת השוק חופשי. בודאי שאי אפשר להסיק מסיפורים ואירועים מקומיים מימים עברו, אך אלו מעוררים אותנו לתשומת לב ולמודעות. בשני המקרים אותם הבאנו בתחילת הדברים, מנהיגי ציבור ראו לנגד עיניהם צורך ומצוקה והם החליטו להתערב ולנקוט צעד, אם באמצעות הובלה של חרם צרכנים או באמצעות חידוש הלכתי במקרה האחר. ההתערבות של שני המנהיגים הללו, מאירה עקרון יסודי בתחום האחריות הציבורית המוטלת על מנהיגי הציבור. מנהיג לא יכול לעצום עיניים בפני מצוקה חברתית רחבה. את דרכי הפעולה המנהיג ימצא ויבחר, אולם הבסיס הוא עירנות ותשומת לב למצוקה החברתית.

בהקשר זה לא נס ליחם של דברי ח"נ ביאליק בנאומו האחרון (1934): "הנני מרגיש כי גם תל אביב שלנו והישוב בכלל חולים בשעה זו...הספסרות הבזויה האוכלת אותנו כעש. ברק השטן של הזהב סמא את עינינו. אנו מתפארים בגאות ופריחה, במקום שיש רק מהומה ריקה של ספסרות. דונם אחד עובר עשר פעמים מיד ליד, וכל פעם עולה מחירו, ואנו חושבים שזוהי עליה וגיאות... אנו עושים בקרקע מה שהספסרות בשעת המלחמה והמהפכות היתה עושה בלחם. שק הקמח היה עובר עשרות פעמים מיד ליד, ויש היה מגיע שוב ושוב לאותה היד, ומחירו היה עולה ומגיע לסכומים מבהילים. אבל, סוף סוף לא היה זה אלא שק קמח. ה"מליונים" המרמים התנדפו כעשן" (מתוך פרויקט בן יהודה).

כותב המאמר: הרב אלי רייף, רב קהילת 'השחר' במודיעין

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של ישרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

